

Selkokieltä!

3.11.2020

Kouluttaja:
Henna Kara
henna.kara@kvl.fi
@hennakara

Selkokieli – mitä ja kenelle?

Arja Liinamaa

@ArjaLiinamaa

#Selkokieli on kuin leveistä lankuista tasaiseksi rakennettu kaiteellinen reitti, jota pitkin pääsee luonnon ihmeiden ääreen ihan jokainen. Kellekään tästä väylästä ei ole harmia - polkujuoksua tai kalliokiipeilyä voivat aina harrastaa ne jotka sitä haluavat. **#esteettömyys**

Selkokielen määritelmä

Selkokieli on suomen kielen muoto joka on mukautettu **sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan** yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja/tai ymmärtää yleiskieltä.

Kohti helpompaa ilmaisua

erikoiskielet

yleiskieli

selkokieli

SUOMESSA NOIN
11-14% VÄESTÖSTÄ
TARVITSEE SELKOKIELTÄ

Kuka tarvitsee selkokieltä?

Selkokielestä hyötyvät ihmiset, joiden kielitaidon puutteet vaikeuttavat arjen tilanteista, opinnoista ja työelämästä selviytymistä sekä yhteiskunnan toimintaan osallistumista.

Selkokielen tarpeelle voi olla seuraavia syitä:

1. pysyvä kielellisen tuen tarve (esim. kehitysvamma, kehityksellinen kielihäiriö, lukivaikeus, ADHD tmv.)
2. kielitaidon heikentyminen (esim. muistisairaus tai afasia)
3. suomi tai ruotsi ei ole äidinkieli.

Selkokielestä voivat hyötyä myös

- mielenterveyskuntoutujat
- pitkäaikaissairaat henkilöt
- päihdekuntoutujat
- lukemaan tottumattomat henkilöt

Selkokielen tarve on kuitenkin hyvin yksilöllistä.

Selkokeskus

- kehittää selkokieltä sekä edistää selkokieleen liittyvää tutkimusta
- toimii alan yhteistyö- ja tiedotuskanavana
- myöntää julkaisuille selkotunnuksia
- järjestää selkokielen koulutuksia
- tuottaa selkokielen tekstipalveluita
- julkaisee Selkosanomat-uutislehteä ja sen ruotsinkielistä sisarlehteä LL-Bladetia.

Selkotekstiä kirjoittamaan

Onko tämä vaikea? Miksi? Miksi ei? Mikä olisi sinun versiosi?

Pyydämme ystävällisesti ilmoittautumaan
20.8. mennessä.

Ilmoittaudu viimeistään torstaina 20.8.

Tutustu selkokieliisiin materiaaleihin

- Ennen selkotekstin kirjoittamista kannattaa tutustua muiden tekemiin materiaaleihin.
- Myös selkotekstien joukossa toiset ovat onnistuneempia kuin toiset, joten kannattaa katsoa enemmän kuin yksi esimerkki.
- Selkokielisistä materiaaleista löydät tietoa Selkokeskuksen sivulta www.selkokeskus.fi.
- Sähköiset materiaalit

selkokeskus.fi > selkokieli >
selkokieliset julkaisut

Selkokieliä aineistoja

- selkokirjoja, oppimateriaaleja

- selkokielistä ajankohtaistietoa

- selkokieliä verkkosivuja

- selkoesitteitä

Lähdevinkkejä selkokieleen

- Leealaura Leskelä:
Selkokieli –
Saavutettavan kielen
opas (Opike 2019)
- www.selkokeskus.fi
- [Pikaopas
selkokielifiseen
kommunikointiin](#)

Selkokirjoittajan apuvälineitä

[Kielitoimiston sanakirja](#)

Kielitoimiston ohjepankki

[Kielitoimiston ohjepankki](#)

Selkotekstiä kirjoittamaan

- lukija, teksti kokonaisuutena**

Etenemme kohti selkotekstiä

- kenelle kirjoitan
- teksti kokonaisuutena
- sanasto
- vaikeat rakenteet
- ulkoasu

Selkeän kirjoittamisen edellytys on selkeä ajattelu

Selkotekstin kirjoittaminen voi olla oman tekstin tuottamista tai olemassa olevan tekstin mukauttamista selkokielelle.

Selkomateriaalin tekijän kysymys nro 1: Kuka on viestini vastaanottaja?

- Miksi lukija lukee juuri tätä tekstiä?
- Mitä hän tietää aiheesta ennestään?
- Mitä tietoa hän tarvitsee?

Kuka on tekstin lukija? Mistä päättelet sen?

Rippikoulu tukee kasvua

Rippikoulun toiminta-ajatus on: Rippikoulu vahvistaa nuorten uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan sekä varustaa heitä elämään kristittyinä.

Rippikoulu on kirkon kasteopetusta. Sen juuret ovat jo kirkon varhaisissa ajoissa. Kirkko on aina opettanut niitä, jotka se on kastanut tai jotka haluavat kasteelle. Menetelmät ja tavat oppia ovat muuttuneet ja painotukset ovat vaihdelleet, mutta kasteopetuksen pohjimmainen sisältö on säilynyt.

Lähde: <https://evl.fi/tutki-uskoa/rippikoulu> (ote tekstin alusta)

Kuka on tekstin lukija? Mistä päättelet sen?

Isoset ja kerhonojaja- ja isoskoulutus

Sinua, joka olet käynyt rippikoulun, kutsutaan mukaan seurakunnan isostoimintaan.

Isos- ja kerhonojajakoulutuksen käytyäsi voit toimia isosena ripareilla ja varhaisnuorten leireillä.

Kerhonojajan tai isosen hommiin voit hakea jo seuraavan kesän ripareille ja lasten lomakerhoon.

Isoskoulutuksesta ja siitä saatavasta todistuksesta voi olla sinulle monenlaista hyötyä - vaikkapa esimerkiksi kesätöitä hakiessasi.

Lähde: <https://www.joensuunseurakunnat.fi/janoa/rantakylan-seurakunta/isoset>

Tekstin tavoite, tekstilaji ja julkaisuympäristö

Pidä tekstisi tarkoitus kirkkaana mielessä kirjoitusprosessin ajan.

- mitä tekstiä olen kirjoittamassa: tiedote, esite, ohje, tietoteksti verkkoon...
- missä muodossa teksti tavoittaa lukijan: internetsivu, kirje, sähköposti, moniste, esite...

Tekstin jäsentely

Miten selkotekstiin saa lukijalle loogisen ja helposti avautuvan rakenteen?

- Tärkein asia ensin.
- Lukijalle uusi tieto ensin.
- Aikarakenteen johdonmukaisuus.

Jaa teksti sopivankokoisiin osiin.

- Yhteen lauseeseen yksi asia.
- Yhteen kappaleeseen yksi asiakokonaisuus.
- Käytä tarvittaessa väliotsikoita.

Jos lähtötekstin rakenne ei ole selkolukijalle riittävän johdonmukainen, muuta sitä rohkeasti.

Informaation määrä

Vähennä informaatiota

- Keskity olennaiseen, karsi yksityiskohtia.
- Pidä huolta siitä, että otsikko kertoo tekstistä.
- Mieti, mihin kohtaan tekstiä sijoitat mitäkin tietoa. Tekstin alkua ei kannata täyttää yksityiskohtaisilla tiedoilla.

Lisää informaatiota

- Jos lähtötekstissä ei ole kaikkea tekstin ymmärtämisen kannalta olennaista, lisää sitä tekstiin.
- Lisättävä tieto on usein esimerkiksi sellaista yleistietoa, jonka kirjoittaja olettaa lukijan tuntevan (maantieto, historia, järjestelmät).
- Lisättävä tieto voi koskea myös jotakin sellaista, minkä lähtötekstin kirjoittaja olettaa lukijan lukevan rivien välistä.

Rivit selkoteksteissä

- Sisältö ohjaa rivitystä:
 - yhdellä rivillä yksi ajatuskokonaisuus
 - kiinteästi toisiinsa liittyvät sanat samalla rivillä.
- Uusi lause alkaa useimmiten uudelta riviltä.
- Vasen reuna tasataan, oikea reuna on liehu.
- Tavujakoja ei juuri käytetä.
- Suositeltava merkkimäärä on 50–60 merkkiä rivillä.
- Verkkosivuilla ei yleensä käytetä selkorivitystä, koska selkorivitetty teksti ei välttämättä näy oikein eri laitteilla. Selkosivuilla palsta on kuitenkin kapea.

Jos painetulle tekstille hakee selkotunnusta, sen täytyy olla selkorivitetty.

Esimerkki rivityksestä

Keneltä saat apua?

Vaalivirkailijat neuvovat sinua äänestyspaikalla ennakkoäänestyksessä ja vaalipäivänä.

Äänestyspaikalla on myös vaaliavustaja. Voit pyytää hänet avuksi äänestyskoppiin, jos et itse pysty täyttämään äänestyslippua.

Vaaliavustajana voi toimia myös henkilö, jonka olet itse valinnut, esimerkiksi omainen tai läheinen. Vaaliavustaja ei saa kuitenkaan olla ehdokas tai ehdokkaan läheinen. Vaaliavustaja ei saa kertoa kenellekään, ketä äänestit.

Esimerkki palstoituksesta selkokielellisellä verkkosivulla

Seurakunta

Kirkon jäsenyys

Kirkon työntekijät

Kirkko Suomessa

Päätöksenteko

Saavutettava kirkko

Muut kirkot

[Kirkon selkokielelliset sivut](#) > [Tietoa kirkosta](#) > [Kirkon jäsenyys](#)

Kirkon jäsenyys

Usko Jumalaan vahvistuu, kun sitä voi jakaa yhdessä toisten kanssa. Siksi kristityt ovat kirkon jäseniä.

Kirkon jäsen voi:

- mennä naimisiin kirkossa
- antaa kastaa lapsensa
- olla kummi
- äänestää kirkon vaaleissa

Kirkkoon liittyminen

Kun haluat liittyä kirkkoon, käy seurakuntasi kirkkoherranvirastossa tai täytä lomake internetissä osoitteessa liitykirkkoon.fi.

- Jos liityt kirkkoon ensimmäistä kertaa, sinut kastetaan. Suomessa monet lapset kastetaan vauvana ja heistä tulee jo silloin kirkon jäseniä.
- Jos olet joskus eronnut kirkosta, sinua ei kasteta uudelleen. Riittää kun kerrot, että haluat liittyä takaisin kirkkoon.
- Jos olet aikaisemmin kuulunut johonkin toiseen kirkkoon, sinun pitää tunnustaa evankelis-luterilaisen kirkon tunnustus. Jos haluat kuulua evankelis-luterilaiseen kirkkoon, et voi samalla kuulua johonkin toiseen kirkkoon.

Selkotekstiä kirjoittamaan – sanasto

Yleiskieli

Rippijuhlat ja konfirmaatio kuuluvat elämään useimmiten teini-iässä käydyn rippikoulun jälkeen.

Rippikouluja on tarjolla monenlaisia, mutta kaikki rippikoulut voi tiivistää kolmeen sanaan: elämä, usko ja rukous.

Konfirmaatio tarkoittaa vahvistamista. Jumala vahvistaa konfirmoitavan uskoa. Useimmiten kummit ovat siunaamassa alttarilla konfirmoitavia nuoria. Lisäksi konfirmoitavat itse ilmaisevat tahtonsa elää sen uskon mukaan, johon heidät on kastettu.

<https://evl.fi/perhejuhlal/rippijuhlat>

Selkokieli

Rippikoulussa opitaan kristinuskon perusasioita. Nuori käy rippikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää 15 vuotta. Rippikouluun voivat hakeutua myös ne, jotka eivät ole seurakunnan jäseniä. Jotkut nuoret liittyvät kirkkoon rippikoulun jälkeen. Rippikoulun voi käydä myös aikuisena.

Rippikoulun jälkeen on konfirmaatiomessu kirkossa. Konfirmaatiossa konfirmoitava tunnustaa uskonsa, hänet siunataan ja hänen puolestaan rukoillaan.

<https://selko.evl.fi/perhejuhlal/konfirmaatio/>

Lukijalle tutut sanat

Suosi sanoja, joita käytetään paljon arkisessa kielenkäytössä.

- *tehdä* (vrt. suorittaa)
- *työ* (vrt. toimi)
- *tärkeä* (vrt. olennainen)
- *koulu* (vrt. oppilaitos)
- *nähdä* (vrt. havainnoida)
- *jos* (vrt. mikäli)

Mikä tekee sanoista vaikeita?

- pituus
 - *varhaisnuorisotyönohjaajat, jumalanpalveluskaava, toimituskeskustelu, arkkhiippakunta, kirkollisveroprosentti, kirkollisverovarot, työpaikkakiusaaminen*
- etäisyys konkretiasta
 - *ajallinen maailma, harrastetoiminta, rukousyhteys, luomakunta, herätysliike, moninaisuus, armopöytä, nivoutua*
 - *sote-uudistus > terveyspalvelut > terveysasema > lääkäri*
- vierasperäisyys
 - *priorisoida, informaatio, positio, fakta*

Mikä tekee sanoista vaikeita?

- monimerkityksisyys
 - *Minä pidän suklaasta, minä pidän kynää kädessäni, minun pitää nukkua.*
- kuvallisuus
 - *juontaa juurensa, lähellä sydäntä, tyhjentävä vastaus*
- taivutus
 - *kättä, teitä*

Toisto ja synonyymit

- Selkokielessä voi käyttää enemmän toistoa kuin yleiskielessä.
- Pitkissä yhdyssanoissa voi käyttää osittaistoistoa eli toistaa vain jälkimmäisen osan sanaa: *kuntavaalit* > *vaalit*.
- Myös pronomineja voi käyttää *Matti Virtanen* > *hän*, *hakemus* > *se*.

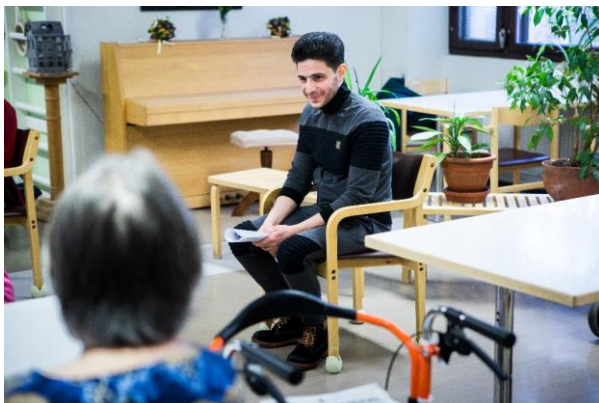
Lyhenteet ja suuret luvut

Kirjoita tavallisetkin lyhenteet auki:

- 2 h* ➤ *kaksi tuntia*
- 30 km* ➤ *30 kilometriä*
- esim.* ➤ *esimerkiksi*

Vältä suuria lukuja, jotka vaativat matemaattisten järjestelmien tuntemista:

- *1 250,5 ml*
- *17,3 %*
- *931 m*

Selittäminen selkotekstissä

- Ei koske pelkästään yksittäisten sanojen selittämistä. Tekstiin lisätään usein myös taustoittavaa tietoa lukijan tueksi.
- Varmista, että selitys ei vie lukijaa sivupolulle tai aliarvioi lukijaa.
- Eri tapoja selittää asioita:
 - X eli Y.
 - X on Y.
 - X tarkoittaa Y:tä.
 - Konkreettiset esimerkit.
 - Pitemmät tarkennukset, joissa mukana useita yllä mainittuja elementtejä.
 - Sanaselitykset, jotka ovat irrallaan varsinaisesta tekstistä.

Selittäminen selkotekstissä: kuuluminen riskiryhmään

Yleiskielinen teksti:

Moni selkokielen tarvitsija kuuluu koronaviruksen riskiryhmään.

Selkokieline teksti:

Monet selkokielen tarvitsijat kuuluvat myös koronaviruksen riskiryhmään, eli sairastuminen voi olla hyvin vakava asia. Jos ihminen kuuluu riskiryhmään, hänen täytyy noudattaa ohjeita erityisen tarkasti. Siksi on tärkeää, että ohjeet ovat selkeät.

Mikä tekee tekstistä vaikean?

Asuntohakemus on voimassa kolme kuukautta kerrallaan ja sen voimassaoloa voidaan tarvittaessa jatkaa. Seurakuntien vuokra-asunnot ovat kaikkien haettavissa.

Lähde: <https://www.turunseurakunnat.fi/info-ja-asiointi/asuntojen-vuokraus#>

Käytä aktiivista kieltä

- Suosi aktiivisia verbimuotoja (*teemme, puhun*), kerro kuka tekee.
- Vältä passiivia (*tehdään, on puhuttu*). Käytä sitä vain silloin, jos tekijä ei ole tiedossa tai tekijää ei ole syytä nimetä.
 - *Kirkkoherranvirasto avataan kello 10.*
- Vältä yleistävää 3. persoonaa (*on tehtävä*). Pohdi, voiko sen korvata esimerkiksi *sinä*-muodolla.
 - *Kirkkoon voi liittyä myös tulostamalla ja täyttämällä [tämän lomakkeen](#). Lomake tulee postittaa tai viedä oman kotikunnan seurakuntaan.*

Sanavalinnat tärkeissä ohjeissa

Välttä: on tehtävä, tulee tehdä

Suosi: täytyy tehdä, pitää tehdä

- korostavat sitä, että tekeminen on pakollista
- *pitää* voi olla vaikea kielenoppijalle, koska sillä on monia merkityksiä
- *tulee ja on tehtävä* -rakenne yleisempiä teksteissä kuin puheessa
 - huomaa monimerkityksisyys: *Minun on tehtävä tehtävä.*

Älä ohjeista lukijaa passiivilla! (*Liitteet lähetetään.*)

Selkotekstiä kirjoittamaan – lause- ja virkerakenteet

Mikä tekee virkkeestä vaikean? Miten muokkaisit tämän selkokielelle?

Mikäli riskiryhmään kuuluva nuori ei voi osallistua rippikoulun leirijaksolle, on hänelle järjestettävä mahdollisuus osallistua muulla tavoin, esimerkiksi päivärippikouluun tai etärippikouluun.

Jos nuori kuuluu riskiryhmään, hän ei välttämättä voi osallistua rippileirille. Hän voi kuitenkin käydä rippikoulua muulla tavalla. Nuori voi osallistua esimerkiksi päivärippikouluun tai etärippikouluun.

Lauseista ja virkkeistä tekee vaikeita

- pituus
- lauseenvastikkeet
- määriteketjut
- kiilalauseet
- sidosteisuuden puute
- tarpeettomat kieltomuodot

Esimerkki lauseenvastikkeesta

Isos- ja kerhonojhaajakoulutuksen käytyäsi voit toimia isosena ripareilla ja varhaisnuorten leireillä.

Kun olet käynyt isoskoulutuksen ja kerhonojhaajakoulutuksen, voit olla isonen ripareilla ja varhaisnuorten leireillä.

Esimerkki määriteketjusta

Jos kyseessä on **rajan taakse jäänyt lakkautettu** seurakunta, tilaukset tehdään Mikkelin maakunta-arkistoon.

Esimerkkejä kiilalauseesta

Kristinuskon käsitykseen kuolemasta sisältyy aina toivo. Tämä siitäkin huolimatta, että kuolema ja se, **mitä ihmiselle kuoleman jälkeen tapahtuu**, on salaisuus.

Isoset ovat seurakuntien leirien, **erityisesti rippileirien nuoria**, vapaaehtoisia vastuunkantajia ja yhteishengen luoja.

Sidosteisuus

Käytä sidoskeinoja, joilla lauseet liittyvät toisiinsa.

- Ongelma on vaikea. Voimme ratkaista sen.
- Ongelma on vaikea, **mutta** me voimme ratkaista sen.

Irtonaiset päälauseet muodostavat irtonaisia ajatuksia, joiden yhteyttä toisiinsa lukija joutuu arvailemaan.

- Poliisi tiedottaa. Onnettomuustie on jälleen käytössä. Sitä ei kannata käyttää. Ei ole pakko.
- Poliisi tiedottaa, **kun** onnettomuustie on jälleen käytössä. Sitä ei **kuitenkaan** kannata käyttää, **jos** ei ole pakko.

Esimerkki vaikeasta kieltorakenteesta

Älä soita hätänumeroon, jos sinulla ei ole hätätilanne.

Soita hätänumeroon vain hätätilanteessa.

Tarkista teksti

Anna tekstin levätä hetki ja tarkista se sitten.

- Tarkista, että tekstin rakenne on looginen ja otsikot vastaavat sisältöjä.
- Mieti, ovatko kaikki yksityiskohdat todella tarpeen.
- Mieti myös vastakkaisesti: sisältääkö kirjoituksesi tarpeeksi uutta tietoa vai oletko toistanut vain itsestäänselvyksiä.
- Tarkista tekstissä esiintyvät käsitteet ja termit sekä niiden selitykset.
- Tarkista oikeinkirjoitus ja korjaa kirjoitusvirheet.

Anna teksti toiselle lukijalle.

- toiselle selkokirjoittajalle
- asiantuntijalle
- selkokieltä tarvitsevalle henkilölle.

Testilukija katsoo tekstiä uusin silmin

- millaista tietoa haluan saada
- miten saan sellaista tietoa kuin haluan
- mikä on mahdollista (aikataulu, työmäärä)
- keneltä kannattaa pyytää palautetta (selkolukija, opettaja, ohjaaja, aiheen asiantuntija...)
- pitääkö/saanko olla itse testitilanteessa mukana

Selkomateriaalien ulkoasu

Lukemisen perusedellytys on se, että tekstistä saa selvää. Jos kirjaimet eivät erotu taustasta tai riviväli on liian tiuha, sisällöllä ei ole väliä, koska se ei ole luettavissa. Jos tekstiin liittyvä kuva on ristiriidassa tekstin kanssa, lukija ei tiedä, kumpaa uskoa. Siksi selkojulkaisussa on kiinnitettävä erityistä huomiota hyvään taittoon ja kuviin, jos julkaisussa on kuvitusta.

Leealaura Leskelä, Selkokieli – Saavutettavan kielen opas (Opike 2019)

Selkeän ulkoasun periaatteita

- Kaikella kirjoitetulla tekstillä on jokin ulkoasu, olipa kyseessä verkkosivu, painettu esite tai kirja, tiedote tai moniste, PowerPoint-dia.
- Kaikki yleiset, luettavuutta lisäävät ohjeet pätevät myös selkojulkaisuihin. Selkoperiaatteiden mukainen ulkoasu ja kuvitus helpottavat ymmärtämistä.
- Ulkoasu ja kuvitus kannattaa ottaa huomioon jo silloin, kun tekstiä ja sen julkaisua suunnitellaan, jotta ulkoasusta tulee mahdollisimman onnistunut ja houkutteleva.

Rytmitys tukee ymmärtämistä

- Lukija erottaa selkeästi, miten tekstissä edetään.
- Pääotsikko, väliotsikko, leipäteksti ja kuvateksti erottuvat toisistaan.
- Yhdessä kappaleessa on yksi kokonaisuus. Kappaleet on erotettu välilyönnillä.
- Laatikoiden ja väripohjien käyttö auttaa hahmottamaan kokonaisuuksia.

verneri.net | selkosivut Etsi

Olet tässä: [Etusivu](#) > [Terveys ja liikunta](#) > Koronavirus

Koronavirus

Tällä sivulla on ajankohtaista tietoa koronaviruksesta.

- [Koronaviruksen oireet ovat yleensä lieviä](#)
- [Jos sinulla on koronaviruksen oireita](#)
- [Pesee kädet hyvin](#)
- [Pidä kahden metrin turvaväli](#)
- [Käytä maksia, jos et voi pitää turvaväliä](#)
- [Lataa Koronavilkku](#)
- [Kysy ja keskustele koronaviruksesta](#)

Koronaviruksen oireet ovat yleensä lieviä

Koronavirus lähti leviämään Kiinasta vuoden 2019 lopussa. Koronavirus on pandemia eli tauti, joka on levinnyt kaikkialle maailmaan.

Koronaviruksen oireita voivat olla

- kuume
- yskä
- hengenahdistus
- lihaskivut
- väsymys
- nuha
- pahoinvointi
- ripuli.

Kuva: [Vernerinet](#)

Fontti selkomateriaaleissa

- Kirjaimet tunnistaa helposti, ja ne erottuvat selvästi toisistaan.
- Peruskirjain on tavallista suurempi, yleensä 12–16 pistettä.
- Riviväli on väljä.
- Antiikvat eli päätteelliset ovat yleensä käytössä painetuissa teksteissä ja groteskit eli päätteettömät verkkoteksteissä.

Kiinnitä huomiota väreihin

- Tekstin ja taustan välisen tummuuseron täytyy olla riittävä, jotta teksti erottuu taustasta.
- Paras yhdistelmä on musta teksti valkoisella taustalla.
- Myös fontin koko vaikuttaa – pienikokoisessa tekstissä riittävä kontrasti on erityisen tärkeää.
- Varmista, että kontrasti on hyvä myös otsikoissa ja linkeissä.

Tämä on erittäin hyvä yhdistelmä.

Tämä on huono yhdistelmä.

Onko tämä hyvä yhdistelmä?

Entä tämä?

Kiinnitä huomiota taustaan

- Valitse mieluiten yksivärinen tausta.
- Kuviollinen tausta heikentää luettavuutta.
- Älä sijoita tekstiä osittain tai kokonaan kuvan päälle.

Vertaile kuvia: miten tausta vaikuttaa luettavuuteen

Aidosti mukana

Me Kehitysvammaliitossa teemme töitä sen eteen, että jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa ja toimia osana yhteiskuntaa.

Kehitysvammaliitto haluaa, että jokaisella on mahdollisuus vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa.

(Muokattu ote Kehitysvammaliiton vuoden 2019 vuosikertomuksesta.)

Aidosti mukana

Me Kehitysvammaliitossa teemme töitä sen eteen, että jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa ja toimia osana yhteiskuntaa.

Kehitysvammaliitto haluaa, että jokaisella on mahdollisuus vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa.

(Muokattu ote Kehitysvammaliiton vuoden 2019 vuosikertomuksesta.)

Kuvia valitsemaan

- Mikä on kuvan päätehtävä
 - välittää tietoa
 - täydentää tekstiä
 - herättää kiinnostus ja tunteita
- Millainen kuva on tehtävään paras
 - valokuva, piirroskuva, infografiikka
 - värillinen, mustavalkoinen
- Mikä on mahdollista
 - ottaa tai tehdä itse kuvia
 - palkata kuvaaja tai kuvittaja
 - käyttää kuvapankkeja

Selkokuva

- Valitse kuva, joka liittyy tekstiin ja tukee sitä.
- Vältä erikoisia kuvakulmia ja rajauksia.
- Vältä symbolisia kuvia.
- Rajaa turhia yksityiskohtia pois.
- Tarkista kuvan selkeys siinä koossa ja niissä väreissä, joissa aiot käyttää kuvaa.

Verrataan: kuvakulma ja kuvan aihe

Etusivu › Potilaille

Potilaille

Hoitoon tulo

Sairaalassa olo

Sairaalaan lähtö

Läheiset ja vierailijat

Potilaan oikeudet ja tietosuojat

Potilasturvallisuus

Asiakasmaksut

Vainajan omaisille

Anna palautetta

Hoito-ohjeet

Potilaille

Anna palautetta >

Anna palautetta >

Asiakaspalvelukeskus >

OLKA-toiminta >

Selkokieli >

Tälle sivulle on koottu tietoa, jota voit tarvita, kun tulet hoitoon. Kerromme sinulle esimerkiksi millaisia palveluja tarjoamme ja millaiset oikeudet potilaalla on. Läheisille kerromme vierailuajoista ja muusta

Chat -asiakaspalvelu ×

Lähde: www.satasairaala.fi/potilaille

Verrataan: kuvakulma ja kuvan aihe

På svenska | In English

Hae tästä sivustosta...

HAE

Etusivu

Potilaalle

Sairaanhoido

Ammattilaiselle

Tutkimus

Kehittäminen

HUS-tietoa

Työpaikat

Etusivu » Potilaalle

- › Ennen hoitoa
- › Hoitoon tulo
- › Hoidossa
- › HUS Potilashotelli
- › Laatu ja potilasturvallisuus
- › MeVac – Meilahden rokotetutkimuskeskus
- › OLKA
- › Palaute ja asiakasosallisuus
- › Potilaan oikeudet
- › Potilasasiakirjat
- › Potilasjärjestöt
- › Potilasmaksut
- › Palvelupiste Soppi

www.hus.fi/ammattilaiselle/Sivut/default.aspx

Potilaalle

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä hoidetaan vuosittain noin joka kolmatta alueen puolestatoista miljoonasta asukkaasta. Toiminnan lähtökohtana HUSissa on taata potilaslähtöinen ja oikea-aikainen hoito.

HUSin sairaalat toimivat opetussairaaloina, joissa lääketieteen ja sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijat suorittavat käytännön harjoittelua. Opetustilanteessa potilaalle tehtyjen tutkimusten ja annetun hoidon laadusta vastaa kuitenkin aina se terveydenhuollon ammattihenkilö, joka

AJANKOHTAISTA

Suu- ja hammasairauksien päivystys iltaisin ja viikonloppuisin 2.1.2020 alkaen Hyvinkäällä

LINKKEJÄ

Potilasasiamies

Lähde: www.hus.fi/potilaalle/Sivut/default.aspx (kuvakaappaus ennen verkkosivu-uudistusta)

HUSin nykyisen sivun ulkoasu

The screenshot shows the HUS website homepage for patients. At the top left, there is a small red heart icon and the text "Aloitussivu". The HUS logo is prominently displayed in the top left corner. To its right is a search bar with the placeholder text "Hae sisällöstä" and a magnifying glass icon. Further right, there is a globe icon, the text "Suomeksi", and a button labeled "Päivystysapu 116117". Below the search bar is a dark blue navigation bar with several menu items: "Potilaalle", "Ammattilaiselle", "Tutkimus ja opetus", "Tietoa meistä", and "Ajankohtaista". Below the navigation bar, the breadcrumb "Etusivu / Potilaalle" is visible. The main content area features a large background image of a man and a woman in a modern hospital setting. Overlaid on this image is a white box with the heading "Potilaalle" and a paragraph of text: "Tältä sivustolta löydät tietoa hoidoista ja tutkimuksista sekä sairaaloista ja eri hoitopaikoista. Olemme opetussairaala, joten hoitoosi saattaa osallistua lääketieteen opiskelijoita, jos annat siihen suostumuksesi." Below this text is a button that says "Tästä laboratoriodien ja kuvantamisen toimipisteisiin" with a right-pointing arrow. In the bottom right corner of the page, there is a small teal button labeled "Palvelubotti" with a close icon.

Miten kuvan hahmottamiseen vaikuttaa värien vaihtaminen mustavalkoiseksi?

Jos kuvassa on runsaasti yksityiskohtia, varmista, että kuvan koko on riittävä niiden erottamiseen.

Puhutaan selkokieltä

Tärkeintä on asenne:
halu ymmärtää ja tulla ymmärretyksi

[Kirkon ulkomaanavun video selkopuheesta](#)

Keskustellaan

väittely

kasvatuskeskustelu

luento

palautekeskustelu

rupattelu

haastattelu

istunto

kehityskeskustelu

kokous

luokkahuonekeskustelu

neuvottelu

arkikeskustelu

kuulustelu

kuuleminen

puhelinkeskustelu

Kieli keskusteluun osallistumisen tukena

1. Puhekumppanin orientoiminen tilanteeseen ja keskustelun olosuhteiden huomioiminen
2. Puhekumppanin kohtaaminen ja läsnäolo
3. Etenemisjärjestys, vuorottelu
4. Selkokielisten puheen keinot
5. Ymmärryksen tarkistaminen ja puheen korjaamisen keinot

Orientoiminen

- Poista tarpeettomat häiriötekijät: taustääänet voivat häiritä ymmärtämistä.
- Sanoita tilannetta: mitä on tarkoitus tehdä tai mistä aiheesta puhua.
- Mieti, mitä voit käyttää orientoimisen tukena: kuvat, esineet, tarvikkeet.
- Jos tilanteeseen sopii, kirjaa näkyville, mitä tehdään ja missä järjestyksessä.
- Kun siirrytään tekemisestä toiseen, kerro, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Läsnäolo

- Kuuntele puhekumppaniasi.
- Ilmaise, että haluat olla tässä tilanteessa ja keskustelussa mukana.
- Anna puhekumppanillesi aikaa vastata ja reagoida.
- Anna tilaa ja rohkaise.

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

Tuttu asia ensin!

- Mieti, missä järjestyksessä esität asiat.
- Lähde liikkeelle tutusta asiasta.
- Varsinkin toimintaohjeissa kiinnitä huomiota siihen, että viittaat johdonmukaisesti
 - aikaan
 - paikkaan
 - henkilöihin.
- Tue vuorottelua esimerkiksi kysymyksillä.

Puhu yhdestä asiasta kerrallaan

Lähdetään ajelemaan kohti Turkua tässä miellyttävässä kesäkelissä, vaikka eihän se ehkä sellaisena säilykään, heti teidän syötyänne, kunhan kaikki ovat käyneet vessassa. Niitä on aika monta, ne ovat tuolla nurkan takana, varmaan ehditte ihan hyvin, bussi jo tuolla odottaakin. Niin ja muistakaa ottaa kaikki omat laukut ja muut tavarat mukaan ettei mitään unohdu tänne, niin ja käteistä rahaa on hyvä nostaa myös, bussi lähtee kohta.

Erilaisia tapoja kysyä

- **Avoin kysymys** ei sisällä vihjeitä siitä, miten puhekumppanin tulisi vastata. Siksi se lisää vähiten myöntävyyden riskiä. Se on kuitenkin usein selkokieltä tarvitsevalle liian vaikea.
 - Mitä haluat juoda?
 - Mitä haluaisit tehdä?
- **Vaihtoehtokysymykseen** on helpompi vastata. Vaihtoehtojen määrässä on otettava huomioon puhekumppanin taidot. Joillekin kolme vaihtoehtoa on jo liikaa. Vaihtoehtokysymys lisää jo jonkin verran myöntävyyden riskiä.
 - Juotko kahvia vai teetä?
 - Haluatko mennä elokuviin vai ravintolaan?
- **Kyllä/ei-kysymys** on helpoin vastata. Se lisää kuitenkin eniten myöntävyyden riskiä.
 - Juotko kahvia?
 - Mennäänkö elokuviin?

Puheen rytmi ja puhenopeus

- Yleensä puheen hidastaminen lisää sen ymmärrettävyyttä.
- Rytmitä puhe sopivaksi kokonaisuuksiksi, muista tauot luonteivissa kohdissa.
- Älä venytä puhetta.

**Mieti omaa luonnollista puherytmiäsi:
oletko nopea vai hidas puhuja?**

Käytä yleistä sanastoa ja selitä uudet sanat

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

Korosta, toista, selitä

- Toista sana, joka näyttää aiheuttavan vaikeuksia.
- Toistaminen on hyvä tapa korostaa tärkeitä asioita puheessa.
- Varo maneerimaista toistamista, se vaikeuttaa ymmärtämistä.

Sanojen selittäminen vaatii harjoittelua

- Selitä konkreettisilla sanoilla.
- Anna esimerkkejä, älä selitä liikaa.
- Voit selittää alakäsitteitä käyttämällä:
 - koulutusjärjestelmä: koulut, ammattioppilaitokset ja yliopistot
 - ruoka-aineet: vihannekset, hedelmät, liha, kala
- Korosta ilmauksesi ydinsisältöjä.

Käytä ilmeitä, eleitä, kuvia ja esineitä

Vältä vaikeita rakenteita

- Normaali puhekieli on paras puhumisen muoto.
- Ole erityisen tarkkana, jos olet suunnitellut puheenvuoroasi etukäteen. Silloin saatat huomaamattasi puhua enemmän kirjakieltä kuin puhekieltä.

Nyt en ihan ymmärtänyt...

- Usein ymmärrysvaikeudet kannattaa myöntää suoraan, vaikka se olisi vaikeaa.
- Jos ymmärrysvaikeuksia on paljon, älä takerru jokaiseen lipsahdukseen. Mieti myös, miten jatkat eteenpäin, jos ongelma ei ratkea.
- Vieraamman ihmisen kanssa ymmärrysvaikeuksia on hankalampi käsitellä kuin tutumman kanssa.
- Ymmärrysvaikeuksien käsittelyyn liittyy toisinaan myös kasvojen menettämisen pelkoa.

Tuumaustauko, jaa chatissä

Mitkä ovat sinun vahvuutesi tilanteissa,
joissa tarvitaan erityisen selkeää viestintää?
Missä vielä haluat kehittyä?

Osallisuus

Osallisuus, tunne yhteisestä keskustelusta, ei ehkä synnykään vuorovaikutuksen sujuvuudesta ja ongelmattomuudesta, vaan kokemuksesta, että kohdattuihin vaikeuksiin ratkaisut löydettiin yhdessä.

(Leealaura Leskelä, 2012)

Kuva: Papunetin kuvapankki,
www.papunet.net / Jani Ikonen

Katse tulevaan

- Mikä on seuraava askel?
- Onko sinulla työn alla jokin konkreettinen teksti, johon voit soveltaa tämän koulutuksen asioita?
- Onko selkokirjoittamista mahdollista tehdä aluksi esimerkiksi työparina?
- Onko sinulla tulossa jokin tilanne, jossa on hyötyä selkokielen puheen ohjeista?
- Tarvitsetko lisätietoa selkokielestä?

Anna palautetta koulutuksesta

<https://urly.fi/1NLh>

Yhteystiedot

Selkokeskus
Linnoitustie 2 B
02600 Espoo
puhelin (09) 34809 240
selkokeskus@kvl.fi
www.selkokeskus.fi

Ruotsinkieliset palvelut:
LL-center
Nordenskiöldsgatan 18 A
00250 Helsingfors
(09) 4342 3621
ll-center@fduv.fi

Selkokeskus
Facebookissa ja
Twitterissä
@Selkokeskus

[Tilaa uutiskirje.](#)